

Motion om att Stockholms stad borde satsa på frystorkning av överbliven mat – en väg till ökad krisberedskap och minskat matsvinn

Motion av Kristin Jacobsson och Claes Nyberg (båda C)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

I en motion väckt i kommunfullmäktige föreslår Kristin Jacobsson och Claes Nyberg (båda C) att kommunstyrelsen, tillsammans med berörda nämnder, ska utreda om frystorkning av överbliven mat kan införas i stadens offentliga verksamheter, samt i samråd med utbildningsnämnden inleda ett pilotprojekt för att testa detta i utvalda skolor.

I motionen föreslås även att kommunstyrelsen, tillsammans med berörda nämnder, ska utreda möjligheten att etablera ett kommunalt krislager för att stärka stadens livsmedelsberedskap.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, Energimyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Totalförsvarets forskningsinstitut.

Totalförsvarets forskningsinstitut har inga synpunkter på förslaget. Energimyndigheten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret bedömer sammantaget att det redan pågår ett aktivt arbete för att minska matsvinnet och stärka livsmedelsberedskapen i stadens måltidsverksamheter och något ytterligare uppdrag bedöms därför inte vara nödvändigt.

Utbildningsnämnden delar motionärernas uppfattning att det är av stor vikt att minska matsvinnet och att ha en god livsmedelsberedskap i händelse av kris eller störningar i livsmedelsförsörjningen. Samtidigt betonar nämnden att det sedan ett par år pågår ett arbete med att bygga upp och etablera ett centralt beredskapslager av livsmedel i staden, och att samtliga skolor successivt har byggt upp egna omsättningslager.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag delar motionens intentioner om att minska matsvinnet inom stadens verksamheter och att stärka livsmedelsberedskapen inom stadens måltidsverksamheter. Däremot vill jag tydliggöra att kommuner idag inte har något lagstadgat ansvar för att försörja allmänheten med livsmedel, utan ansvaret är begränsat till den egna måltidsverksamheten inom skola, vård och omsorg.

Stockholms stad arbetar aktivt med beredskap i ett brett perspektiv där livsmedel är en av många frågor. Staden har beredskap för att kunna hantera olika typer av störningar i våra verksamheter och har särskilt vidtagit åtgärder för att kunna fortsätta servera mat på stadens förskolor, skolor och boenden. Stadens verksamheter har lokala omsättningslager och stadens ledning kan vid behov aktivera ett centralt beredskapslager.

Minskat matsvinn är en nyckelfråga för att minska stadens miljö- och klimatbelastning. Genom god planering, effektiv användning av resurser och medveten hantering av råvaror kan matsvinnet minska både i kök, servering och på tallriken. Stadens verksamheter arbetar med att utveckla arbetssätt för att minska matsvinnet. Matavfall som inte kan undvikas ska samlas in och tas om hand för återvinning.

God mat för hälsa, klimat och miljö – Stockholms stads matprogram, som är ute på remiss till den 3 mars 2026, ska bidra till att stärka stadens livsmedelsberedskap. Med programmet tar staden ett samlat grepp om livsmedel och måltider. Det gäller såväl stadens egen måltidsverksamhet som stadens möjligheter att främja en levande matstad där fler har tillgång till hälsosam mat med liten miljö- och klimatpåverkan.

Vad gäller det specifika förslaget om frystorkning av mat så bedömer utbildningsnämnden att det inte finns förutsättningar idag att bedriva ett pilotprojekt eftersom det skulle kräva kostsamma investeringar i särskild utrustning.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Bilaga

Motion om att Stockholms stad borde satsa på frystorkning av överbliven mat – en väg till ökad krisberedskap och minskat matsvinn, dnr KS 2025/624-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 18 februari 2026

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att tillstyrka motionens i sin helhet
2. Att därutöver anföra

Centerpartiet är övertygat om att alla delar av det svenska samhället stärker sin beredskap för kriser och ytterst konsekvenserna av en väpnad konflikt där Sverige blir inblandade. Hur väl ett samhälle hanterar en kris, visar motståndskraft och snabbt kan återgå till mer normala förhållanden efter en sådan är direkt relaterat till hur väl förberedelser görs och den infrastruktur och lagerhållning som byggs upp och testas på förhand.

Skolan kommer att spela en avgörande roll vid en kris för elever och deras familjer. Pandemin som vi precis lämnat bakom oss visade det tydligt. Inte minst har Rysslands anfallskrig mot Ukraina visat hur avgörande en fungerande skola är för att ge elever trygghet, men också se till att andra behov kan tillgodoses till barnen som är där. Det kan handla om tillgång till samtal och första linjen vård, men inte minst att skolan kan vara en plats där ett måltid serveras när familjer av olika skäl inte kan göra detta under en kris eller på grund av hemförhållanden som inte är stabila.

Vi är väl medvetna om det arbete som redan görs kring att minska matsvinn i stadens skolor och äldreboenden, där inriktningen förtydligades föregående mandatperiod när Centerpartiet var del i stadens majoritetsstyre. Det är givetvis ett arbete som ska fortsätta där vi förutsätter en stegvis förbättring och effektivisering som i all verksamhet. Men motionen handlar inte heller om detta utan om hur det avfall som trots allt produceras tas om hand, oavsett om den totala mängden minskar eller inte.

Att skolorna ska ha beredskap att laga mat under fem dagar utan nya leveranser är bra, men även det tar sig kort. Stadens utbyggnad av ett centralt beredskapslager är välkommen där vi under lång tid påpekat att för lite skett. Även nu är takten långsam och kan stärkas betydligt för att bli långsiktigt hållbar och uthållig. Att frystorkad mat redan ingår i strategin är vi väl medvetna om, vilket också just öppnar upp för ett ordnat mottagande och metod för redistribution av omhändertaget matsvinn om det samlas in på ett korrekt sätt.

Det är också värt att framhålla att även ett beredskapslager som byggs upp också det måste omsättas löpande för att livsmedel och andra inköpta varor ska vara godkända för konsumtion eller användning. Inköpt frystorkad mat för ytterligare nya råvaror blir därför en extra kostnad samt en ytterligare klimatpåverkan inklusive transporter. Det blir därför i sig ingen besparing vare sig för stadens budget eller klimatavtryck.

Att rutiner och utrustning som förstärkts i skolorna för att kyla ner och på annat sätt ta hand om överproduktion är just en av grunderna till varför Centerpartiet ser att det är av vikt att undersöka nästa steg i att stärka beredskapen på ett uthålligt sätt. Det som redan införts borgar för att det går att sluta kedjan från att maten produceras till att den frystorkas. Att frystorka mat på ett effektivt sätt ger stora vinster i att hantera överskott så att det kan nyttjas för flera syften och ytterligare minska den mängd som i slutänden behöver förverkas eller vara råvara i nästa skede för att tillverka biobränsle, jordförbättring eller andra slutprodukter.

Då flera kommuner redan infört detta är det givetvis möjligt även för Sveriges största kommun att göra detsamma. Om Uppsala kan det samt även Lycksele är det svårt att se varför just staden har särskilda omständigheter som skulle försvåra ett införande och en första pilot. Särskilt med tanke på de i jämförelse kortare avstånden, en befintlig god infrastruktur och en i jämförelse god ekonomi där piloter innebär en mindre andel som krävs för investering. Det korta avståndet till Uppsala gör även att det för en pilot vore möjligt att undersöka att nyttja samma anläggning för frystorkning som dem för att genomföra ett pilotprojekt. Det är inte heller säkert att eget inköp och installation av utrustning för frystorkning är nödvändig då det finns leverantörer av detta där stordriftsfördelar kan finnas för fler intressenter. I en reell utredning är det precis den typen av avväganden som ska göras där erfarenheter direkt inhämtas av kommuner som redan infört detta som grund för beslut.

Vi ser den avogaställningen från vänstermajoriteten till att stärka även denna länk i beredskapskedjan mer som ett tecken på ett fortsatt passivt förhållningssätt än att de faktiska hindren varken praktiskt eller till kostnadsram är så stora att det inte kan genomföras. Särskilt när kraven på beredskap kommer att öka de närmaste åren.

Centerpartiet yrkar fortsatt på att motionens tre uppsatser att utreda och genomföra en pilot.

Ärendet

I en motion väckt i kommunfullmäktige föreslår Kristin Jacobsson och Claes Nyberg (båda C) att kommunstyrelsen, tillsammans med berörda nämnder, ska utreda om frystorkning av överbliven mat kan införas i stadens offentliga verksamheter, samt i samråd med utbildningsnämnden inleda ett pilotprojekt för att testa detta i utvalda skolor. I motionen föreslås även att kommunstyrelsen, tillsammans med berörda nämnder, ska utreda möjligheten att etablera ett kommunalt krislager för att stärka stadens livsmedelsberedskap.

Motionen lyfter två utmaningar för Stockholms stad: matsvinn i offentliga verksamheter och behovet av stärkt livsmedelsberedskap vid kris. I motionen uppges att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) rekommenderar kommuner att ha en beredskap för att kunna försörja sin befolkning med mat under minst 100 dagar, och att Stockholm idag saknar en långsiktig strategi för detta. Matsvinn är enligt motionen oacceptabelt både ur hållbarhets- och krisberedskapssynpunkt.

Frystorkning av överbliven mat skulle enligt motionen kunna bidra till både stärkt livsmedelsberedskap och, genom minskat matsvinn, till stadens miljömål. Det görs en hänvisning till att andra kommuner redan har implementerat system där skolmat frystorkas och lagras för framtida bruk.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, Energimyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Totalförsvarets forskningsinstitut.

Totalförsvarets forskningsinstitut har inga synpunkter på förslaget. Energimyndigheten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 3 november 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret konstaterar att såväl kommunfullmäktiges budget för 2025 och Miljöprogram 2030 lyfter vikten av både minskat matsvinn och stärkt livsmedelsberedskap inom stadens måltidsverksamheter.

Genom olika svinprojekt och utbildningsinsatser har stadens måltidsverksamheter under många år arbetat aktivt för att minska matsvinnet. I samband med budgetuppdraget om att revidera Stockholms stads matstrategi – God, hälsosam och klimatsmart mat, identifierades ytterligare åtgärder för att stärka arbetet. Utbildningsnämnden framhåller att stadens skolkök arbetar efter ett väl etablerat system för egenkontroll för att servera säker mat, och att detta i kombination med en

modern och effektiv utrustning möjliggör att köken kan kyla ner en eventuell överproduktion och servera vid annat tillfälle.

Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) reglerar en kommuns ansvar vid kris och krig. En kommun har idag inget lagstadgat ansvar att tillhandahålla livsmedel till allmänheten. Så sent som i den kompletterande promemorian till betänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8) konstaterades det att kommuners ansvar avseende livsmedelsförsörjningen är begränsad till den egna måltidsverksamheten inom skola, vård och omsorg.

Stadsledningskontoret konstaterar att det har etablerats ett strategiskt och långsiktigt arbete för att stärka stadens förmåga att hantera fredstida kriser eller höjd beredskap. På stadsövergripande nivå sätter Stockholms stads säkerhetsprogram ramarna för nämnders och bolagsstyrelserns arbete. I stadens verksamheter utgår säkerhetsarbetet från aktuella och verksamhetsanpassade risk- och sårbarhetsanalyser. Efter beslut i kommunfullmäktiges budget för 2023 har berörda nämnder med måltidsverksamhet etablerat lokala beredskapslager för att kunna laga mat under flera dagar utan att förlita sig på externa leveranser, i syfte att ha viss uthållighet i händelse av större samhällsstörning, kris eller krig. Samma år fick servicenämnden i uppdrag att utreda och påbörja etablering av ett centralt beredskapslager med bland annat vissa livsmedel. Förmågan är under uppbyggnad.

Utbildningsnämnden bedömer att det inte finns förutsättningar att bedriva motionens föreslagna pilotprojekt. För att kunna genomföra och utvärdera projektet krävs en kostsam investering i en frystorkningsutrustning. Nämnden framhåller också att matsvinnet i första hand ska minimeras och att köken inte ska överproducera måltider för att sedan frystorka mat.

I motionen lyfts Linköping fram som ett exempel på en kommun som frystorkar skolmat för framtida bruk. Stadsledningskontoret kan konstatera att det åtminstone i detta fall inte är överbliven mat som frystorkas, utan mat som lagas i det specifika syftet att frystorkas. Det måste gå att säkerställa att all mat som frystorkas är säker, vilket kräver särskilda recept och labbtest.

Stadsledningskontoret bedömer sammantaget att det redan pågår ett aktivt arbete för att minska matsvinnet och stärka livsmedelsberedskapen i stadens måltidsverksamheter. Beredskapslager är under uppbyggnad. Något ytterligare uppdrag bedöms därför inte vara nödvändigt.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att Motion om att Stockholms stad borde satsa på frystorkning av överbliven mat – en väg till ökad krisberedskap och minskat matsvinn, besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 oktober 2025 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Reservation av Claes Nyberg (C), se Reservationer m.m.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 1 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar motionärernas uppfattning att det är av stor vikt att minska matsvinnet inom stadens verksamheter och att ha en god livsmedelsberedskap i stadens verksamheter i händelse av kris och/ eller störningar i livsmedelsförsörjningen.

Dagligen tillreder och serverar förvaltningen ett stort antal måltider. Cirka 100 000 luncher serveras i stadens 170 skolkök genom egen tillagning eller genom upphandlade måltidsleverantörer. Utöver luncher tillkommer frukost och mellanmål för grundskolans verksamheter.

Förvaltningen har genom olika svinprojekt och utbildningsinsatser arbetat aktivt i många år med att minska matsvinnet i stadens kommunala skolor. Stadens skolkök arbetar efter ett väl etablerat system för egenkontroll för att servera säker mat. Detta i kombination med en modern och effektiv utrustning möjliggör att köken kan kyla ner en eventuell överproduktion och servera vid annat tillfälle.

Under 2023 startade förvaltningen ett projekt med målet att bygga en måltidsberedskap i de kommunala skolorna. Varje skola ska kunna laga mat under fem dagar, utan att förlita sig på externa leveranser. Syftet är att skolan ska kunna vara självförsörjande och ha viss uthållighet i händelse av större samhällsstörning, kris eller krig.

Serviceförvaltningen har uppdraget att bygga upp och etablera ett centralt beredskapslager för stadens alla verksamheter. Det centrala lagret ska bland annat omfattas av frystorkade produkter och livsmedel.

Förvaltningen bedömer att det inte finns förutsättningar för att bedriva det pilotprojekt som motionärerna föreslår, av flera skäl. Investeringen för att köpa in och installera frystorkningsutrustningen skulle bli kostsam och vore en förutsättning för att kunna genomföra och utvärdera det föreslagna pilotprojektet. Förvaltningen anser även att matsvinnet ska minimeras och att köken inte ska överproducera måltider för att sedan frystorka mat.

Eftersom serviceförvaltningens centrala beredskapslager håller på att byggas upp för stadens olika verksamheter finns inte heller ett direkt behov av ytterligare krislager.

Konsekvenser för barn och barns rättigheter samt jämställdhet

Då ärendet är ett svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barn och barns rättigheter. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs av kommunstyrelsen i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Reservationer m.m.

Utbildningsnämnden

Reservation av Claes Nyberg (C)

1. Att tillstyrka motionens i sin helhet.
2. Att därutöver anföra:

Centerpartiet är ser det som centralt att alla delar av det svenska samhället stärker sin beredskap för kriser och ytterst konsekvenserna av en väpnad konflikt där Sverige blir inblandade. Hur väl ett samhälle hanterar en kris, visar motståndskraft och snabbt kan återgå till mer normala förhållanden efter en sådan är direkt relaterat till hur väl förberedelser görs och den infrastruktur och lagerhållning som byggs upp och testas på förhand.

Skolan kommer att spela en avgörande roll vid en kris för elever och deras familjer. Pandemin som vi precis lämnat bakom oss visade det tydligt. Inte minst har Rysslands anfallskrig mot Ukraina visat hur avgörande en fungerande skola är för att ge elever trygghet, men också se till att andra behov kan tillgodoses till barnen som är där. Det kan handla om tillgång till samtal och första linjen vård, men inte minst att skolan kan vara en plats där ett mål mat serveras när familjer av olika skäl inte kan göra detta under en kris eller på grund av hemförhållanden som inte är stabila.

Vi är väl medvetna om det arbete som redan görs kring att minska matsvinn i stadens skolor, där inriktningen förtydligades föregående mandatperiod när Centerpartiet var del i stadens majoritetsstyre. Det är givetvis ett arbete som ska fortsätta där vi förutsätter en stegvis förbättring och effektivisering som i all verksamhet. Men motionen handlar inte heller om detta utan om hur det avfall som trots allt produceras tas om hand, oavsett om den totala mängden minskar eller inte.

Att skolorna ska ha beredskap att laga mat under fem dagar utan nya leveranser är bra, men kan även det te sig kort. Stadens utbyggnad av ett centralt beredskapslager är välkommen där vi under lång tid påpekat att för lite skett. Även nu är takten långsam och kan stärkas betydligt för att bli långsiktigt hållbar och uthållig. Att frystorkad mat redan ingår i strategin är vi väl medvetna om, vilket också just öppnar upp för ett ordnat mottagande och metod för redistribution av omhändertaget matsvinn om det samlas in på ett korrekt sätt.

Det är också värt att framhålla att även ett beredskapslager som byggs upp också det måste omsättas löpande för att livsmedel och andra inköpta varor ska vara godkända för konsumtion eller användning. Inköpt frystorkad mat för ytterligare nya råvaror blir därför en extra kostnad samt en ytterligare klimatpåverkan inklusive transporter. Det blir därför i sig ingen besparing vare sig för stadens budget eller klimatavtryck.

Att rutiner och utrustning som förstärkts i skolorna för att kyla ner och på annat sätt ta hand om överproduktion är just en av grunderna till varför Centerpartiet ser att det är

av vikt att undersöka nästa steg i att stärka beredskapen på ett uthålligt sätt. Det som redan införts borgar för att det går att sluta kedjan från att maten produceras till att den frystorkas. Att frystorka mat på ett effektivt sätt ger stora vinster i att hantera överskott så att det kan nyttjas för flera syften och ytterligare minska den mängd som i slutänden behöver förverkas eller vara råvara i nästa skede för att tillverka biobränsle, jordförbättring eller andra slutprodukter. Då flera kommuner redan infört detta är det givetvis möjligt även för Sveriges största kommun att göra detsamma. Om Uppsala kan det samt även Lycksele är det svårt att se varför just staden har särskilda omständigheter som skulle försvåra ett införande och en första pilot. Särskilt med tanke på de i jämförelse kortare avstånden, en befintlig god infrastruktur och en i jämförelse god ekonomi där piloter innebär en mindre andel som krävs för investering. Det korta avståndet till Uppsala gör även att det för en pilot vore möjligt att undersöka att nyttja samma anläggning för frystorkning som dem för att genomföra ett pilotprojekt. Det är inte heller säkert att eget inköp och installation av utrustning för frystorkning är nödvändig då det finns leverantörer av detta där stordriftsfördelar kan finnas för fler intressenter. I en reell utredning är det precis den typen av avväganden som ska göras där erfarenheter direkt inhämtas av kommuner som redan infört detta som grund för beslut.

Vi ser den avoga inställningen från vänstermajoriteten till att stärka även denna länk i beredskapskedjan mer som ett tecken på ett fortsatt passivt förhållningssätt än att de faktiska hindren varken praktiskt eller till kostnadsram är så stora att det inte kan genomföras. Särskilt när kraven på beredskap kommer att öka de närmaste åren.

Centerpartiet yrkar fortsatt på att motionens tre uppsatser att utreda och genomföra en pilot.